

#SoyMayorSoyComoTú

Urriaren 1eko Manifestua: adinekoen Nazioarteko Eguna 2020

Aurreko urteetan bezala, *Grandes Amigosek*, *Fundación Pilares para la Autonomía Personalek*, *Envejecimiento en Redek*, *HelpAge International Españak* eta *Matia Fundazioak*, hainbat esparrutatik adineko pertsonen eskubideen eta ongizatearen alde lan egiten dugun erakundeak, bat egiten dugu pertsona askoren eguneroko zahartze-prozesuan dagoen desberdintasuna agerian uzteko eta salatzeko.

2020. urtea Covid-19ren pandemiak eta gizartearen izan duen eragin sakonak markatu dute. Krisi horrek, besteak beste, desberdintasun eta diskriminazio-arloko ezkutuko arazo asko areagotu ditu, eta oso modu nabarmenean, adinagatiko diskriminazioa. Badirudi hildakoen zifrek erakusten duten dramaren aurrean baino ez duela erreakzionatzeko zantzurik ematen. Hitz gutxitan, zahartzaroa ahuleziaren sinonimoa da, bizitza ez hain baliosuena, agortuena, sakrifikagarriena. Adina bizitza baten balioaren neurri bakar gisa.

Agerian geratu dira ere krisi honen aurretik zeuden egiturazko desberdintasunak. Horregatik, beharrezkoa da lege eta neurri espezifikoak izatea, guzti-guztien eskubideak eta duintasuna babesteko. Larrialdi-egoeretan, salbuespenezko neurriak har daitezke, aldi baterako eskubide batzuk espezifiko mugatzeko, baina murrizketa horiek ezin dira diskriminatuak izan, ezta adinean oinarritu ere. Adinekoak pertsona helduak dira, eta beren bizitzari buruz erabakitze eta beren erabakiak hartzeko gaitasuna eta eskubidea dute. Duintasunak eta eskubideak ez dute baliorik galtzen urteen poderioz.

Zahartzaroarekin dugun harremanari buruzko berriak sakona eskatuko luketen alderdiak asko badira ere, honako hauek azpimarratu nahiko genituzke:

Eskubideak eta duintasuna zainketetan

Bizi dugun krisiak ere agerian utzi ditu adineko pertsonentzako ostatuaren eredu tradizionalak dituen gabezia ugariak. Konpondu gabe dauden defizitak, pandemiak elikatuta, eta eredu instituzional bat sakon aldatzeko beharra egiaztatzen dutenak. Eredu horretan, paternalismoa, despertsionalizazioa eta egunerokotasunean laguntza behar duten adinekoen premien eta lehentasunen ikuspegi integralik eza gailentzen dira.

Makrozentro handien ereduak, gela partekatuek eta zerbitzuen artean biratzen duten profesionalak dituztenak, birusa zabaltzea eta neurriak aplikatzea erraztu du, eta, osasunaren babesaren kasuan, gune horietan bizi diren pertsonen autonomia eta erabakitze gaitasuna usurpatu ditu.

Egoitzek ezin dute zaintza-gune soilak izaten jarraitu; aitzitik, etxe bihurtu beharko lirarteke, eta **bertan zaintzen dira, osasuna ez ezik, bertan bizi diren pertsonen zoriona ere**. Norberaren espazioa eta intimitatea bermatzen dituzten eta pertsonen gaitasunak eta autonomia sustatuz bizitzeko aukerak sortzearen alde lan egiten duten etxeko inguruneak.

Bestalde, Covid-19ren esperientzia mingarriak agerian uzten du premia eta presakoa dela osasun-zerbitzuen eta gizarte-zerbitzuen arteko koordinazioa areagotzea, egoitza-zentro batean bizi direnek (inoiz ezin da ospitale bat izan) bermatuta izan dezaten osasun-arreta publikoa baldintza berdinetan jasotzeko eskubidea, lehen mailakoa zein espezializatua.

Komunikabideen fokua oso modu berezian jarri da egoitzetan, eta hori logikoa izan daiteke, zentroetan artatu gabeko eta hildako pertsonen kopuru handia kontuan hartuta. Hala ere, egoitzei eta haien beharrezko eraldaketari eman zaien nagusitasun horrek itzalean utzi du adineko pertsona gehien-gehieneko egoera, etxean bizi direnena, alegia. Horietako asko bakardade-egoeran daude, eta askok zaintzak eta laguntzak behar dituzte. Zaintza eta laguntza horiek jasotzeari utzi diote, edo oso txikiak izan dira, etxeko arretako profesionalen kutsaduragatik, eguneko zentroen itxieragatik eta senideen eta boluntarioen bisiten murrizketa behartuagatik.

Adineko pertsona gehienek beren etxeetan bizitzea jarraitu nahi dute, baita mendekotasun-egoerak agertzen direnean ere, baina, hala ere, oraindik ez dira kalitatezko zaintza publikoak bultzatzen, profesionalen prestakuntza handiagoarekin eta gizarte-zerbitzuak eta osasun-zerbitzuak integratuz.

Halaber, etxeko irisgarritasuna eta laguntza-produktuen eta eraginkortasun frogatua duten soluzio teknologikoen erabilera errazteko prestazioak zabaltzea eskatzen dugu. Etxeko zerbitzuen urritasun eta desegokitasun horren ondorioz, familiak (batez ere emakumeak) dira, nahi ez diren instituzionalizazioak saihesteko, beren kargura beren senideek behar dituzten zainketen pisu handiegia hartzen dutenak, horrek eragiten dizkien kalte larriekin, garatutako ikerketak erakutsi duen bezala.

Beraz, iraupen luzeko zainketetan eredu-aldaketak eskatzen dugu, erabakitasunez erantzun diezazkiela etxez etxeko arreta-zerbitzuak eraldatzeko eta hobetzeko premiei; zerbitzu horiek familia-arretarekin osa daitezela, zaintza-eginkizunean gizonak txertatzen lagunduko duen genero-ikuspegitik; eta hurbileko baliabideak ere integra daitezela esku-hartze komunitarioaren bidez eta zainketen profesionaltasunaren alde eginez eta lan egiten duten profesionalen balioa emanez.

Pertsonengan integratuta eta zentratuta dauden etxeko eta komunitateko zainketek, bizi-kalitate hobea eskaintzen duten ebidentzia zientifiko nahikoa dago, beharrezkoak ez diren eta nahi ez diren instituzionalizazioak saihesten dituztela eta, gainera, eraginkorragoak direla diru-kutxa publikoarentzat.

Eskubideak eta duintasuna gizartean parte hartzean

Covid-19k ezarritako urrutze fisikoak areagotu egin ditu bakardade, arbuio eta gizarte-bazterketako egoerak, gero eta adineko gehiagok egunero aurre egin behar dietenak. Isolamendu luzeak osasun fisiko eta mentalari, ongizateari eta duintasunari eragiten die. Antsietatea, depresioa, desorientazioa, narriadura kognitiboa, sedentarisismoa, mugikortasunaren eta muskulu-masaren galera eta nekea ondorio horietako batzuk baino ez dira, eta arazo kronikoen eta mendekotasun-egoera berrien agerpena areagotzen laguntzen dute.

Pandemiak arazo horiek agerian utzi ditu, baina etorkizuneko gizarte bakarti eta zahartuan funtsezkoak izango diren alternatiba eraginkorrak ere azaleratu dira. Horregatik, inoiz baino beharrezkoagoa da adinekoekin ingurune lagunkoiak diseinatzea, eta, gainera, herritar guztien onurarako dira; auzotik, erkidegotik eta boluntariorik elkarri laguntzeko ekimenen aldeko apustu irmoa egitea; eta hirigintzaren arloan, oztopo arkitektonikoak eta azpiegiturak behin betiko ezabatzeko urratsak egiten jarraitzea (barruko etxebizitzak argirik eta aireztapenik gabe, igogailurik gabe) eta denbora partekatze espazio publikoak handitzea (oinekoentzako gunea, parkeak, lorategiak, komun publikoak, etab.).

Osasun- eta gizarte-krisiak gehien kaltetu dituen pertsonak izan arren, adinekoek erresilientzia, zuhurtzia eta diziplina irakatsi diote gizarte osoari. Egokitzeko gaitasun hori hainbat azterlanetan agertzen da, besteak beste, pandemiaren hilabete txarretan *Grandes Amigosek* lagun dituzten adinekoei egindakoan.

Gero eta pluralagoa eta anitzagoa den gizarte batean bizi gara, non adinak, etniak edo generoak bezala, heterogeneoak eta bakarrak egiten gaituen. Adineko pertsonen arreta egokia jasotzea merezi dute, eskubide osoko herritarrak direlako; kontua ez da haiei karitatea ematea, baizik eta ezinbesteko betebeharrak sozial bati erantzutea, hala nola, osasunari edo hezkuntzari. Horretarako, botereen betebeharrak da behar diren baliabideak eta laguntzak bermatzea, bai eta haien ongizatea sustatuko duten neurriak ezartzea ere, eta horrek, azken finean, herritar guztien ongizatean lagunduko du.

Lan egin dezagun pandemia honetan bizitakoa gure mundua eraldatzeko aukera bihur dadin, belaunaldien arteko topaketaren eta lankidetzaren beharretik abiatuta, bizitzaren zentzua eta esanahia bizi-etapa guztietan zainduz, eta adinekoek gizarteari ematen dioten dibertsitatea, gaitasunak eta ekarpena aitortuz.

Ez dugu ahaztu behar biografia, esperientzia eta egokitzeko gaitasuna definitzen dizkiguten alderdiak jaiotzen garen egunean hasten den prozesu horren emaitza direla, hala nola denboraren igarotzea, zahartzea eta bizitza.

¿NOR GARA?

Fundación Pilares para la autonomía personal irabazi-asmorik gabeko estatu mailako erakundea da, eta gizartea hobetzen laguntzea du xede, bizitzan zehar duintasuna mantentzen lagunduz, berrikuntzaren, ezagutzaren eta lankidetzaren bidez. Gizarte-arloko programak eta zerbitzuak garatzen ditu egoera ahulean dauden pertsonen (adinekoak, desgaitasuna duten pertsonak, etab.) bizi-kalitatea areagotzeko, eta irtenbide integral eta pertsonalizatuak ematen ditu, pertsonen autonomia eta bizitza duina izateko eskubideak babesteko. Arreta Integralaren Eredua eta pertsonan Sartzeko Eredua (MAICP) sustatzen ditu.

Grandes Amigos boluntariotzako eta irabazi-asmorik gabeko GKE bat da, eta nahi gabeko bakardadea eta adineko pertsonen isolamendua arintzeko borrokatzen du, boluntarioen konpainiaren, afektuaren eta adiskidetasunaren bidez. Gure laguntza- eta gizarteratze-programei esker, adinekoen osasuna, ongizatea eta duintasuna hobetzen laguntzen dugu. Gainera, adinekoen ahalduntzearen alde sentsibilizatzen gara adin-estereotipoen aurrean, bakardade-egoerak elikatzen baitituzte

Envejecimiento en Red, EnR? web plataforma kolaboratiboa da, zahartzeari eta adinekoen buruzko zientzia-gizarte topagunea. Eredu honetan interesa duten eragileen interakzioarako gunea, heterogeneoa eta diziplina anitzekoa. "EnR?" CSIC Fundazio Orokorren eta CSICeko Ekonomia, Geografia eta Demografiaren Institutuaren (IEGD) arteko lankidetzatik sortu zen, zahartzearen arloko ikerketa eta berrikuntzari buruzko ezagutzan eta informazioan (egiaztatua, zorrotza eta kalitatezkoa) erreferente izateko bokazioarekin, bai pertsonalari bai biztanleriari dagokienez, dokumentu- eta multimedia-oinarri garrantzitsuekin.

Matia Fundazioa irabazi-asmorik gabeko fundazio pribatua da, interes orokorrekoa, eta 130 urtetik gorako esperientzia du. Erreferente bat da Gipuzkoan adineko pertsonen ematen zaien arretan eta zahartzearen ikerketan, maila nazionalen eta nazioartekoan. 2002an, ikerketa-institutu bat sortzea erabaki zuen (Matia Institutua), ikerketa/ekintza integratzea eta ebidentzian eta eguneroko jardunean oinarritutako ezagutza sortzea errazten duena. Pertsona ardatz duen arretaren printzipioak landuz, helburua da pertsonen zahartze-prozesuan laguntzea, haien ongizatea hobetzeko, haien autonomia eta duintasuna sustatuko duten ezagutza eta zerbitzu pertsonalizatuak sortuz.

HelpAge International España HelpAge International erakundeko kide da. 2008an sortu zen, Espainiako herritarrak adinekoen beharrezko inguruan kontzientziatzeko eta sarearen nazioarteko lankidetzako eta laguntza humanitarioko proiektuak finantzatzen laguntzeko helburuarekin. Kontzientziazioaren, sentsibilizazioaren eta prestakuntzaren bidez lan egiten dugu, adinekoek beren eskubideak ezagutu eta erreklamatu ditzaten eta diskriminazioari aurre egin diezaioten. Halaber, adinekoen errealitatearekin eta eskubideekin maila guztietako gizarte lagunkoi eta sentibera eraikitzeke lan egiten dugu.

